

CHRYSTUS O TWARZY UCHODŹCY. INSTYTUCJONALNY WYMIAR REAKCJI KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO W POLSCE NA KRYZYS MIGRACYJNY

Rafał Cekiera

Instytut Socjologii

Uniwersytet Śląski w Katowicach

W polskim dyskursie publicznym niewiele jest wyrażen wywołujących ostatnimi czasy tak silne emocje jak „uchodźcy” i „Kościół katolicki”. Nie jest to zresztą wyłącz- nie rodzimy fenomen – szerzej ujmowane kwestie migracji i religii należą współcze- śnie do szczególnie wrażliwych kategorii w skali globalnej [Wilson i Mavelli]. Istnieje między nimi niezwykle silne powinowactwo – dość przywołać zjawisko niechęci do uchodźców w Polsce motywowane ich religijną przynależnością [*Islamophobia*]. Ale ta bliskość ma również odmienny wektor, który będzie przedmiotem analizy w niniej- szym tekście: to pomoc przybyszom (uchodźcom i imigrantom) wpływająca z reli- gijnych motywacji czy po prostu będąca praktycznym wymiarem uznawanej religijnej doktryny.

W polskim krajobrazie konfesyjnym oczywiście kluczową rolę odgrywa Kościół ka- tolicki, do którego przynależność deklaruje około 87% Polaków [Pew Research Center]. W dalszej części artykułu podjęta zostanie próba rekapitulacji jego reakcji na wyda- rzenia określane mianem kryzysu migracyjnego. Już na wstępie należy zasygnalizować ważne definicyjne zawężenie: Kościół katolicki w Polsce nie będzie tu rozumiany jako cała wspólnota wiernych, lecz w węższym, instytucjonalnym znaczeniu – poprzez kościelnych hierarchów i związane z nim agendy, które rzecz jasna angażują w swoje działania także osoby świeckie.

Aktywność Kościoła w interesującym nas aspekcie rozpatrywać można przynaj- mniej dwojako. Po pierwsze, jako instytucji normatywnej i opiniotwórczej – formują- cą debatę, kształtującą jej ton i usiłującą wpłynąć na opinię publiczną. W ten obszar wpisują się rozmaite oficjalne dokumenty kościelne, ale też wypowiedzi ważnych hier- archów kościelnych (np. prymasa Polski, przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski czy przewodniczącego Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek Episkopatu Polski). Zaliczyć do niego można również na przykład organizowane przez Kościół dni modlitw za uchodźców, które mogą być postrzegane także jako forma uwrażliwiania

Artykuł powstał w ramach pro- jektu badawczego nr 2016/23/D/ HS2/03442 pt. „Konstruowanie wizerunku uchodźców w pol- skim dyskursie publicznym”, finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki

na rozgrywający się współcześnie ich dramat. Drugim wymiarem działalności Kościoła katolickiego są podejmowane pod jego auspicjami czy w powiązaniu z nim ukonkretniające doktrynę działania, mające charakter praktycznej odpowiedzi na potrzeby uchodźców i migrantów. Kościół – również w Polsce – posiada rozległą sieć wyspecjalizowanych organizacji niosących pomoc ubogim i wykluczonym, także przybyszom.

W wymownie zatytułowanym zbiorze wytycznych duszpasterskich *Przyjęcie Chrystusa w uchodźcach i przymusowo przesiedlonych*, opublikowanym w 2013 roku przez Stolicę Apostolską, czytamy, że uchodźcy i przymusowo przesiedleni „zawsze byli wyzwaniem dla wspólnot chrześcijańskich, aby nie tylko rozpoznały, ale także przyjęły Chrystusa w kimś obcym i potrzebującym” [Papieska Rada 7]. Te dwa zadania – rozpoznanie i przyjęcie – potraktować można jako hasła wywoławcze dwóch obszarów chrześcijańskiej powinności. Pierwszy z nich łączyłyby się z troską o pozytywne postrzeżenie uchodźców, solidarność z nimi i wrażliwość na ich indywidualność. Drugie suflowane przez watykańskie dykasterie wyzwanie potraktować można jako konsekwencją tego rozpoznania – czyli konkretną, wymierną, realną pomoc. W taki sposób swoje zadania określiły także wspólnoty chrześcijańskie w Polsce. W ważnym – bo ekumenicznym – dokumencie *Przesłanie Kościołów w Polsce w sprawie uchodźców*, podpisanym 30 czerwca 2016 roku wspólnie przez Kościoły zrzeszone w Polskiej Radzie Ekumenicznej i Konferencję Episkopatu Polski, czytamy: „Zadaniem Kościołów jest wychowywanie serc, które przez konkretne czyny miłosierdzia przyjdą z pomocą cierpiącym, tym, którzy uciekają przed wojną, prześladowaniami i śmiercią” [“Przesłanie”].

Na jakich założeniach opiera się takie stanowisko? Czy i w jaki sposób to zadanie jest wypełniane? Spróbuję zasygnalizować kilka ważnych z polskiego punktu widzenia kwestii – wychodząc od pobieżnej kwerendy przesłanek, skoncentruję się następnie na analizie praktycznego wymiaru tego *rozpoznania i przyjęcia* przybyszów w działaniach Kościoła katolickiego w Polsce.

Teologia chrześcijańska jako teologia uchodźców – przesłanki

„Nasza teologia jest teologią uchodźców. Wszyscy bowiem nimi jesteśmy, od chwili powołania Abrahama poprzez wszystkie migracje ludu Izraela. Sam Jezus był uchodźcą, imigrantem” – już w pierwszej części wywiadu-rzeki z francuskim socjologiem Dominikiem Woltonem podkreśla papież Franciszek [Franciszek and Walton 28]. Od samego początku pontyfikatu, którego

wymownym znakiem był wybór Lampedusy na miejsce pierwszej wizyty apostolskiej, papież Bergoglio z uporem, konsekwentnie i stanowczo upomina się o prawa uchodźców i imigrantów. Donośny sprzeciw wobec „globalizacji obojętności”, wygłoszony na symbolizującej dramat uchodźców wyspie [“Globalizacja”], nakreślił jeden z absolutnie fundamentalnych wątków tego pontyfikatu [Kasper 130].

Nacisk położony na problemy uchodźców i migrantów nie jest wszakże wyłącznie fanaberią argentyńskiego hierarchy, który sam pochodzi z imigranckiej rodziny i którego babcia przyłynęła z Włoch do Argentyny w środku tropikalnego lata w futrze, aby móc w jego kołnierzu przemycić całość rodzinnych oszczędności [Piqué 37]. W doktrynie Kościoła katolickiego gościnność jest jednym z najważniejszych pojęć, a jej przestrzeganie jest dla chrześcijan warunkiem zbawienia. Zarówno Stary, jak i Nowy Testament pełne są przynależności do takiej postawy [Pytel] – wymownym exemplum może być kategoryczny biblijny nakaz „Okazujcie sobie wzajemną gościnność bez szemrania!” [Pismo 1P 4, 9].

Doktryna katolicka w tym aspekcie szczególnie często w ostatnich dekadach znajduje swoje uściślenia w postaci kościelnych dokumentów. Nie jest celem tego artykułu ich analiza. Warto jednak zasygnalizować stanowisko w tej kwestii Jana Pawła II, którego w 2015 roku – a więc w okresie apogeum migracyjnego, jak i diametralnej rewizji postaw Polaków względem uchodźców – za autorytet moralny uznawało 95% badanych, a 68% twierdziło, że kieruje się w życiu jego naukami [CBOS]. To polski papież wprowadził zwyczaj przygotowywania specjalnych orędzi na obchodzony w Kościele katolickim od 1914 roku Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy [Necel 5-6]. W jednym z nich pisał: „Nakaz zawarty w słowach Jezusa: «byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie» (Mt 25,35) pozostaje całkowicie w mocy w każdych okolicznościach i jest wyzwaniem dla sumienia wszystkich, którzy chcą iść Jego śladami” [“Chrześcijanie”]. Wedle papieża Wojtyły otwarcie na uchodźców i gotowość do niesienia im pomocy są ważnymi markerami autentyczności wiary chrześcijańskiej. Kto odmawia pomocy przybyszom, stawia się poza wspólnotą katolicką: „Niestety, w świecie nadal nie brakuje przykładów zamknięcia na innych, a nawet odmowy ich przyjęcia, czego źródłem są bezpodstawne lęki i skupienie się wyłącznie na własnych interesach. Tego typu przejawy dyskryminacji nie są do pogodzenia z przynależnością do Chrystusa i do Kościoła” [“W człowieku”].

Przechodząc do praktycznego wymiaru troski o migrujących, warto jeszcze wspomnieć o opublikowanym pod koniec 2017 roku przez Stolicę Apostolską dokumencie *Odpowiedź uchodźcom i migrantom*. Zawiera on 20 konkretnych wytycznych, ogniskujących się wokół czterech imperatywów – *przyjmować, chronić, promować i integrować* – i ma być wkładem w dyskusję nad dwoma globalnymi konwencjami migracyjnymi przygotowywanymi na forum ONZ [“Watykan”].

Rozpoznawać – retoryka w niegościnnych czasach

Jeśli się zgodzimy, że zmiana nastawienia do przybyszów w Polsce łączyła się z procesem redefinicji pojęć i odwracania ich znaczenia [“Uchodźcy”], a kryzys migracyjny w krajowym wydaniu miał w dużym stopniu charakter fantomowy [Cekiera], dostrzeżemy niebagatelne znaczenie towarzyszącej mu retoryki. Polski dyskurs publiczny – również na skutek dewastującego sprzężenia kryzysu migracyjnego z kampaniami wyborczymi w 2015 roku – w zdecydowanej większości miał charakter antyuchodźczy i niegościnnie. Na tym tle zauważyć należy stanowczy (w oficjalnych dokumentach) i niemal jednoznaczny (w wystąpieniach najważniejszych hierarchów) charakter przesłania Kościoła katolickiego w Polsce – zgodny ze społeczną nauką Kościoła, za to często sprzeczny z głosami wielu odwołujących się do chrześcijańskiego dziedzictwa polityków czy publicystów. Poniżej analizie poddane zostaną zarówno sygnowane przez Kościół katolicki w Polsce dokumenty, jak i charakterystyczne dla katolickiego dyskursu o kryzysie migracyjnym wypowiedzi hierarchów.

Pierwszą oficjalną reakcją na wydarzenia 2015 roku był komunikat Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek (19.06.2015), w którym czytamy, iż „potrzebą chwili staje się w Polsce przyjęcie uchodźców z krajów północnej Afryki i Bliskiego Wschodu (m.in. Syrii, Iraku, Sudanu, Erytrei)” oraz „pojawia się konieczność uruchomienia legalnych kanałów migracyjnych”. Co warto podkreślić, w dokumencie kategorycznie stwierdzono, że „pomoc ta powinna być organizowana wobec wszystkich uchodźców bez względu na religię i wyznanie”. W tekście tym znalazł się też apel, aby w podejściu do migracji „unikać populistycznej retoryki i dostrzegać pozytywny wkład migrantów” [Zadarko].

W czerwcu 2016 roku ukazało się już wzmiankowane wcześniej wspólne stanowisko Kościołów chrześcijańskich w Polsce. Konieczność pomocy przybyszom została w nim uzasadniona zarówno względami teolo-

gicznymi, jak i polskimi tradycjami gościnności, które należy podtrzymywać [“Przesłanie”]. Spośród oficjalnych wypowiedzi w kontekście gościnności przytoczyć warto również opublikowany przez Konferencję Episkopatu Polski dokument *Chrześcijański kształt patriotyzmu* (2017). Za „postawę niechrześcijańską” uznano w nim „egoizm narodowy, nacjonalizm, kultywujący poczucie własnej wyższości, zamykający się na inne wspólnoty narodowe oraz na wspólnotę ogólnoludzką. Patriotyzm bowiem zawsze musi być postawą otwartą” [Konferencja Episkopatu Polski].

Temat uchodźców i migrantów podejmowany był także w indywidualnych wypowiedziach hierarchów. Już w sierpniu 2015 roku gotowość przyjęcia uchodźców zadeklarował opolski biskup Andrzej Czaja, który zgłosił chęć ugoszczenia na terenie diecezji 50 rodzin z Syrii. Jeszcze przed głośnym apelem papieża Franciszka do parafii i zgromadzeń zakonnych o przyjmowanie uchodźców na swoim terenie przewodniczący polskiego Episkopatu arcybiskup Stanisław Gądecki wskazywał, że „trzeba, aby każda parafia przygotowała miejsce dla ludzi, którzy są prześladowani, a którzy przyjadą tutaj, oczekując pomocnej ręki i tego braterstwa, którego gdzie indziej nie znajdują” [“Raport”]. W wywiadzie dla KAI przewodniczący Rady ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek Episkopatu Polski biskup Krzysztof Zadarko szacował, że Polska jest w stanie przyjąć około 30 000 uchodźców z terenów Bliskiego Wschodu [“Raport”].

W formacyjnym aspekcie działalności Kościoła – próbach przekonywania wiernych do otwartości na przybyszów i niesienia im pomocy – dostrzec można pewne znamienne gesty, takie jak na przykład przyjazd arcybiskupa Gądeckiego na pielgrzymkę Rodzin Radia Maryja, środowiska kojarzonego ze sceptycznym stosunkiem do obcych, gdzie wygłosił on homilię zatytułowaną *Gościnności nie zapominajcie*. Szerokim – i pełnym kontrowersji – echem odbiła się również wypowiedź prymasa Polski arcybiskupa Wojciecha Polaka, który zagroził suspensą (karą kościelną) księżom, którzy wzięliby udział w jakiejś antyuchodźczej demonstracji [“Kościół”]. W reakcji prymas został porównany przez eksksiedza Jacka Międlara – którego niezgoda z oficjalnym stanowiskiem Kościoła poskutkowało porzuceniem przez niego kapłaństwa – do zabójców księdza Popiełuszki [Międlar]. Z drugiej wszakże strony prymas został zaliczony przez portal uchodźcy.info do grupy dziesięciu „Bohaterów roku 2017” [“10 BOHATERÓW”].

Dominujący ton w wypowiedziach hierarchów kościelnych zderzał się z prowadzoną przez władze państwowe polityką migracyjną. Na poziomie dekla-

ratywnym podkreślano jednak autonomię względem teże – jak mówił arcybiskup Wiktor Skworec: „należy z całą mocą zaznaczyć, że niezależnie od stanowiska rządzących w przedmiotowych kwestiach, człowiek jest pierwszą drogą, po której winien kroczyć Kościół w wypełnianiu swojego posłannictwa” [Skworec]. Głos Kościoła rozmija się też z dominującą opinią Polaków – a więc w dużej części katolików. W sprawach doktrynalnych nie ma to wszakże znaczenia – jak mówił przewodniczący Episkopatu arcybiskup Gądecki, „nawet gdyby 60–80 procent społeczeństwa było przeciwne uchodźcom, Kościół nie może powiedzieć jak politycy: «Ludzie tego nie chcą, więc tego nie zrobimy»” [Przewodniczący]. I w końcu – co także należy podkreślić – stanowisko Episkopatu nie znajdowało zrozumienia także wśród niektórych duchownych. Brak jest badań umożliwiających identyfikację skali tego oporu. Jego ślady znaleźć można na przykład w wypowiedzi jednego z biskupów, który ostrzegał, że „jak raz wpuścisz do domu obcego – wpuścisz do domu dopiero budowanego, do domu małego, domu słabego, to możesz zgrotować sobie wielką biedę” [PK]. Sceptyczne względem otwarcia Polski na uchodźców stanowisko prezentowali także między innymi arcybiskup Marek Jędraszewski [Kantorski] czy arcybiskup Sławoj L. Głódź [Łupak]. Ostrożny i zdystansowany stosunek do przyjmowania uchodźców przez parafie wykazują również polscy klerycy [“Pędziwiatr”]. Na problem ten zwracał uwagę biskup Czaja: „Obserwuję w Kościele katolickim w Polsce postawy ekskluzywne. A papież wzywa nas do postaw inkluzywnych” [Karski].

Postawa polskiego Kościoła względem kryzysu migracyjnego wywołuje sprzeczne reakcje w debacie publicznej – zarzuca mu się zbyt zainteresowanie problemem lub nadmierną wstrzeźliwość. „Biskupi zamiast pouczać ws. migrantów, powinni zastanowić się, czy nie abdykowali ze swojej misji” – czynił wymówki jeden z publicystów [PK]; „Czy rola Kościoła ogranicza się dziś do przypominania martwego dokumentu sprzed kilku miesięcy? Czy sprowadza się do «trwania w modlitwie» i duszpasterstwa na Twitterze? Chyba jednak nie. Duchowni, jak się wydaje, mają znacznie poważniejsze zadania do wykonania” – z przeciwnego bieguna mitygował polskich hierarchów inny komentator [Gąsior]. Rozdźwięk ten widoczny był także w mediach katolickich, które w zróżnicowany sposób referowały kryzys migracyjny i stanowisko Kościoła [np. Przczyzna].

Za próbę odczarowywania dominującego w Polsce, niechrześcijańskiego dyskursu o uchodźcach uznać

można przygotowaną zespołowo (m.in. przez Klub Inteligencji Katolickiej, Fundację Refugee.PL, Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Wspólnotę Sant’Egidio, Jezuickie Centrum Społeczne „W Akcji”), a opracowaną przez Fundację Polskie Forum Migracyjne broszurę *Wspólnoty schronienia. Uchodźcy w mojej parafii – zadanie na dziś*. W ramach projektu pod taką samą nazwą oferowane są parafiom i wspólnotom kościelnym darmowe spotkania informacyjne o uchodźcach i migrantach, warsztaty z udziałem uchodźców, wystawa zdjęć, ale także scenariusze spotkań modlitewnych za uchodźców. Obchodzony od 2015 roku Tydzień Modlitw za Uchodźców, który odbywa się w wielu miejscach w Polsce, organizuje też Wspólnota Sant’Egidio. W trakcie nabożeństw wyczytywane są imiona, nazwiska i historie osób, które zginęły – nie tylko w Morzu Śródziemnym, lecz również na Saharze czy na szlaku bałkańskim [“Tydzień”].

Czy Kościół w Polsce nie był nazbyt powściągliwy w przeciwdziałaniu negatywnym zjawiskom, które wywołane zostały rozbudowanym i politycznie instrumentalizowanym strachem przed uchodźcami? Odpowiedź na to pytanie nie jest celem tego artykułu. Jak pisze ksiądz profesor Janusz Balicki, Kościół będzie „wcześniej czy później oceniany z egzaminu, który mu przyszło zdać w sytuacji kryzysu migracyjnego” [23]. Z pewnością jednak zmiany postaw społecznych, których jesteśmy świadkami po 2015 roku, nie przebiegają w kierunku zgodnym z katolicką doktryną. W noworocznej homilii na progu 2018 roku prymas Wojciech Polak gorzko konstatawał: „rozpowszechniła się retoryka, która wyolbrzymia zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego lub koszty przyjęcia nowych przybyszów, lekceważąc w ten sposób godność ludzką, którą należy uznać we wszystkich, bo są synami i córkami Boga” [“Homilia Prymasa”].

Przyjmować – wymiary pomocy

Reperkusje kryzysu migracyjnego w Europie uruchomiły charytatywne zasoby różnych wspólnot religijnych, angażując wielu członków Kościołów do praktycznej pomocy przybyszom. Przykładem mogą być Niemcy, gdzie „stowarzyszenia katolickie, zakony i wspólnoty wspierają uchodźców na miejscu nie tylko finansowo, ale też przez bezpłatne udostępnienie co najmniej 800 budynków noclegowych i obiektów mieszkalnych” [Balicki 17]. W tym kraju powstała też budząca kontrowersje inicjatywa *Asyl in der Kirche (Azyl w kościele)*, czerpiąca z dawnych tradycji udzielania schronienia w miejscach kultu. W kwietniu 2018 roku w 445 parafiach udzielających takiego azylu przebywały 674

osoby, w tym 125 dzieci [“Aktuelle”]. Są to zwykle osoby, których sytuacja jest szczególnie trudna i grozi im niezwłoczna deportacja.

Inne wyzwania stanęły przed wspólnotami kościelnymi w państwach, które nie przyjmują uchodźców z Afryki i Bliskiego Wschodu. Działalność Kościoła katolickiego w Polsce w obszarze praktycznej pomocy jest dwojaka. Pierwszym obszarem są zbiórki funduszy na pomoc osobom mieszkającym na obszarach wojen lub znajdującym się w obozach dla uchodźców. Drugi wymiar – to pomoc oferowana przybyłym w Polsce, która trafia do niewielkiej, ale potrzebującej wsparcia grupy uchodźców (szczególnie z Ukrainy czy Czeczenii) oraz imigrantów, których sytuacja – chociażby ze względu na poziom polskiej polityki integracyjnej – także bywa często w Polsce trudna.

Na odległość – wsparcie finansowe

Materiałne wsparcie, określane często nieprecyzyjnie mianem „pomocy na miejscu”, realizowane jest głównie przez dwie kościelne instytucje – Caritas Polska oraz Pomoc Kościołowi w Potrzebie. Pierwsza z nich uruchomiła program „Rodzina rodzinie”, który polega na objęciu finansowym patronatem konkretnej rodziny przez sześć miesięcy. Darczyńca może objąć rodzinę wsparciem całościowym lub częściowym – jedną rodzinę może więc wspierać zarówno kilku darczyńców indywidualnych, jak i parafia czy wspólnota. Pomoc w ramach programu trafia do mieszkańców Syrii, ale także do uchodźców syryjskich przebywających w Libanie i ubogich Libańczyków, których dotyczą reperkusje kryzysu migracyjnego [“Rodzina”].

W ramach zainaugurowanego 4 października 2016 roku programu Caritas udało się zebrać ponad 30 milionów złotych. Pieniądże te pozwoliły na udzielenie finansowej pomocy ponad ośmiu tysiącom rodzin. Wedle informacji uzyskanych od koordynatorów akcji (stan na 18.04.2018) liczba darczyńców wpierających program wynosi 19 988, z czego ponad trzy tysiące stanowią parafie, księża, wspólnoty zakonne i inne kościelne organizacje. Ciekawym zjawiskiem jest wspieranie programu w zastępstwie prezentów z okazji rocznic czy jubileuszy w niektórych diecezjach. W ramach takich praktyk kapłani archidiecezji poznańskiej z okazji 25-lecia sakry biskupiej arcybiskupa Gądeckiego zamiast zwyczajowego prezentu zadeklarowali utrzymywanie przez rok 25 syryjskich rodzin [Cylka]. Organizatorzy zwracają także uwagę na uboczny wymiar akcji – „ten program posiada też istotny wymiar duszpasterski. Dotarcie do jak największej liczby środowisk katolickich w Polsce

umożliwi przekazanie informacji dotyczących dramatycznej sytuacji rodzin, które ucierpiały w wyniku wojny w Syrii [...]” [Gądecki].

Wsparciem poszkodowanych przez działania wojenne zajmuje się także polska sekcja Pomocy Kościołowi w Potrzebie. Adresatami są w tym przypadku przede wszystkim znajdujący się w rozpaczliwej sytuacji chrześcijanie na terenach wojennych. Organizowane są także zbiórki na konkretne programy pomocy, jak na przykład „Mleko dla Aleppo” – program mający zapewnić pożywienie urodzonym w katastrofalnych warunkach Syryjczykom [„Mleko”]. Z całą pewnością organizacja Pomoc Kościołowi w Potrzebie wykonuje wiele cennych humanitarnych działań, niosąc pomoc ludziom w ciężkiej sytuacji życiowej. Wspomnieć jednak należy również o kontrowersjach, które związane są z niektórymi wypowiedziami kierującego stowarzyszeniem księdza Waldemara Cisło [“(Nie)święta wojna”]. Subtelnie dystansuje się on od nauczania papieża Franciszka, podkreślając, że „to nie jest oficjalne nauczanie Kościoła, ale zachęta głowy Kościoła” [“Gdzie są źródła”]. Również w swoich wypowiedziach ksiądz Cisło deprecjonuje i odrzuca wspieraną przez Episkopat Polski koncepcję korytarzy humanitarnych [“Nie róbmy”].

Obszar pomocy humanitarnej często wikłany jest w nieproste polityczne zależności. Na próby politycznego wykorzystywania szczodrości Polaków i aktywności przykościelnych organizacji pomocowych zwraca się również uwagę w kontekście kryzysu migracyjnego. Ofiarność materialna Polaków i wysyłane fundusze bywają wykorzystywane w debacie publicznej jako swego rodzaju legitymizacja skrajnie niechętniej przyjmowanemu uchodźców polityki polskiego rządu [np. “Minister”]. Dlatego ważne wydają się głosy przedstawicieli Kościoła, którzy próbują unieważniać arbitralną, politycznie konstruowaną dychotomię „pomoc na miejscu/ przyjmowanie uchodźców w Polsce” [np. abd].

Na miejscu – konkretna pomoc

Pomoc przybyłym w Polsce w ramach kościelnych instytucji realizowana jest między innymi przez funkcjonujące w ramach Caritas diecezjalne Centra Pomocy Migrantom i Uchodźcom. W zależności od lokalnych potrzeb i możliwości ośrodki te oferują różnorodne wsparcie. Zazwyczaj jest to pomoc socjalna, prawna, psychologiczna, ale też działalność edukacyjna czy integracyjna. Centra oferują także pośrednictwo w formalnościach związanych z legalizacją pobytu oraz doradztwo zawodowe. Ich genezą jest chęć pomocy w latach 90. XX wieku napływającej do Polski ludności

czeczeńskiej w wyniku konfliktu na Kaukazie oraz Bośniakom i Serbom po wojnie w byłej Jugosławii. Rocznie Centra udzielają wsparcia około 2700 przybyszom („Raport”). Do końca 2017 roku działały one w Warszawie, Lublinie, Białymstoku, Białej Podlaskiej, Zielonej Górze i Zgorzelcu. Według informacji uzyskanych od Zespołu Prasowego Caritas Polska (stan na 6.06.2018), sieć tych ośrodków przechodzi w tym roku reorganizację – obecnie działa wyłącznie ośrodek w Warszawie, jednak jeszcze w tym roku mają zostać uruchomione kolejne takie instytucje w Kaliszu, Olsztynie i Szczecinie. Ich celem będzie przede wszystkim wspieranie integracji obcokrajowców ze społecznościami lokalnymi.

Bezpośrednią pomoc przybyszom realizuje także stołeczne Jezuickie Centrum Społeczne „W Akcji” – są to między innymi kursy języka polskiego, spotkania integracyjne, pośrednictwo prawne czy wsparcie w poszukiwaniach mieszkania. Według otrzymanych z Centrum informacji, w kursie języka polskiego bierze udział około 50 osób, dwa razy tyle korzysta z organizowanych spotkań integracyjnych. Wsparcie udzielane jest niezależnie od wyznania uchodźcy czy imigranta. Warto podkreślić, że działalność „W Akcji” w dużej mierze opiera się na pracy około 50 stałych i okazjonalnych wolontariuszy.

Inną instytucją pomagającą migrantom – szczególnie z Wietnamu i Chin – jest też werbistowskie Centrum Migranta Fu Shenfu z Warszawy. Wsparcie oferowane jest w zakresie poradnictwa prawnego i pomocy w procedurach administracyjnych. Organizacja pomaga w pośrednictwie między imigrantami a odpowiednimi instytucjami państwowymi i organizacjami pozarządowymi mogącymi rozwiązać ich konkretne problemy, również oferując usługi tłumaczy języków wietnamskiego, chińskiego i angielskiego. Swoją ofertę pomocy Centrum Migranta Fu Shenfu definiuje w następujący sposób: „Staramy się przyjąć i udzielić pomocy każdemu, kto do nas przychodzi, bez względu na narodowość, język, religię. Jeśli z jakiegoś powodu nie jesteśmy w stanie udzielić bezpośredniej pomocy, staramy się wskazać odpowiednie instytucje czy organizacje pozarządowe i umożliwić kontakt z nimi” [“Komu pomagamy”].

Nieczynne korytarze

Episkopat Polski już od 2016 roku postulował uruchomienie – wzorem innych państw – programu korytarzy humanitarnych. Służą one bezpiecznemu i legalnemu transportowi do Europy osób pilnie i najbardziej potrzebujących pomocy. Ten ekumeniczny projekt realizowany jest pod auspicjami Wspólnoty Sant’Egidio

w Włoszech, Francji czy Belgii i finansowany ze zbiorów publicznych. Troskę o integrację przybyszów biorą na siebie wspólnoty parafialne. W Polsce pełną gotowość do działań w tym obszarze zadeklarowała Caritas [“Wspólnoty”]. Mimo wielu apeli kościelnych hierarchów polskie władze konsekwentnie odmawiają jednak wydania zgody na taką inicjatywę. Rządzący nie tylko zamykają możliwość uruchomienia projektu korytarzy, lecz również nie chcą wziąć odpowiedzialności za tę decyzję, tłumacząc, że „nikt nie zdefiniował, co miałyby być czynione w ramach korytarzy. Pomysł nie jest precyzyjnie opisany” [Kempa]. Tymczasem – zwraca uwagę koordynatorka Wspólnoty Sant’Egidio, Magdalena Wolnik – „potrzebujemy ich także w Polsce, aby zachować nasze chrześcijaństwo, spłacać dług, który zaciągnęliśmy, sami będąc wielokrotnie przyjmowani, i aby nie udusić się w swoim zamknięciu” [Wolnik].

W stronę kultury gościnności i spotkania

Odwołujące się do religijnych motywacji organizacje w różnych państwach niosły pomoc uchodźcom i imigrantom jeszcze przed kryzysem migracyjnym [Wilson and Mavelli 4]. W Polsce taką działalność prowadziła głównie Caritas, jednak ze względu na relatywnie niewielką liczbę uchodźców i imigrantów kwestia ta nie była przedmiotem debaty. Kryzys migracyjny spowodował, że sprawa przyjęcia i goszczenia przybyszów (również pochodzących z innych kultur i wyznających odmienne religie) stała się wyzwaniem również dla Kościoła w Polsce.

Niezależnie od oceny stopnia zaangażowania Kościoła w Polsce w debatę nad kryzysem migracyjnym z analizowanych dokumentów i wielu wypowiedzi wyłania się próba budowania kontrnarracji względem dominującego antyuchodźczego dyskursu. Wulgarnie zinstrumentalizowany przez odwołujących się do chrześcijaństwa polityków dramat uchodźców spowodował jednak, że – jak konstatuje ojciec Maciej Zięba – „stosunek do tej kwestii bardzo szybko przestał być mierzony wiernością lub niewiernością Ewangelii, a stał się deklaracją «prawicowości» bądź «lewicowości». A te kategorie nie mają nic wspólnego z Ewangelią” [Zięba]. Na poziomie retoryki to władzom świeckim, a nie kościelnej hierarchii udało się narzucić sposób postrzegania uchodźców czy migrantów i rozmowy o nich.

Kryzys migracyjny stał się wszakże również katalizatorem wielu pozytywnych działań, podejmowanych przez organizacje czy osoby czerpiące inspiracje z religijnych uzasadnień. Jak się wydaje, wiedza o tych aktywnościach zdaje się mieć dosyć ograniczony

zasięg. Być może upublicznianie informacji o pomocy i prowadzonych działaniach integracyjnych ułatwiłoby przełamywanie stereotypów i propagowanie otwartości. W kraju zamieszkanym w przeważającej części przez katolików lepsza komunikacja o pomocy udzielanej przez związany z Kościołem organizację mogłaby stać się dla wielu inspiracją. Przykładem może być program „Rodzina rodzinie” i wzmiankowane wcześniej nieoczywiste konteksty dokonywanych wpłat.

Kościół katolicki jest ważną instytucją życia społecznego w Polsce, opartą na doktrynalnym imperatywie gościnności względem obcych, solidarności i pomocy potrzebującym. To olbrzymi potencjał. Niezależnie od konfesyjnych przynależności, światopoglądu czy stosunku do działań Kościoła w Polsce warto próbować ten potencjał aktywizować, poszukując partnerów do kooperacji w działaniach na rzecz przybyszów i współ-

tworzenia gościnnego społeczeństwa. Być może – przy okazji – będzie to również sposobność do budowania mostów ponad głębokimi wewnętrznymi polskimi podziałami i okazja do przewycięzania stereotypów. Dobrym przykładem może być inicjatywa „Bielszczanie dla Aleppo”, która w 2017 roku połączyła wiele środowisk – od anarchistycznej prowencji Food Not Bombs po Caritas Diecezji Bielsko-Żywieckiej [“Inicjatywa”]. Takie spotkania są najlepszym potwierdzeniem wartości budowania kultury spotkania i dialogu. Troska o uchodźców czy pomoc imigrantom mogą być bezcenną lekcją międzykulturowej komunikacji – nie tylko w wymiarze międzynarodowym, lecz także wewnątrz przyjmującej wspólnoty. •

LISTA PRAC CYTOWANYCH

- “10 BOHATERÓW ROKU 2017”. *Facebook*, 31 grudnia 2017, <https://www.facebook.com/uchodzcy.info/posts/931288397026906>.
- abd, “Bp Zadarko: nie uciekniemy od odpowiedzi na pytanie, jak pomóc migrantom”. *Niedziela.pl*, 14 października 2017, <http://www.niedziela.pl/artukul/31636/Bp-Zadarko-nie-uciekniemy-od-odpowiedzi>.
- “Aktuelle Zahlen: Kirchenasyle bundesweit”. *Asyl in der Kirche*, 17 Apr. 2018, <http://www.kirchenasyl.de/aktuelles/>.
- Balicki, Janusz. “Współczesny kryzys migracyjny. Wyzwania dla Kościoła”. *Teologia i Moralność*, vol. 12, no. 1(21), 2017, pp. 9-27.
- CBOS. “Jan Paweł II w pamięci Polaków po dziesięciu latach od śmierci”. *Komunikat z badań CBOS*, no. 46, marzec 2015, https://www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2015/K_046_15.PDF.
- Cekiera, Rafał. “Między gościnnością a misoksenią – reperkusje kryzysu migracyjnego w Polsce”. *Political Preferences*, no. 17, 2017, pp. 237-250.
- Cylka, Tomasz. “Prezent księży dla arcybiskupa – pomogą finansowo 25 syryjskim rodzinom”. *Poznan.Wyborcza.pl*, 26 marca 2016, <http://poznan.wyborcza.pl/poznan/7,36001,21550857,prezent-ksiezy-dla-arcybiskupa-pomoga-finansowo-25-syryjskim.html>.
- Franciszek (papież) and Dominique Walton. *Otwieranie drzwi. Rozmowy o Kościele i świecie*. Translated by Marek Chojnacki, Wydawnictwo WAM, 2018.
- Gądecki, Stanisław, abp. “Homilia: Umrzeć z nadziei. Modlitwa za uchodźców w Katedrze Poznańskiej”. *Konferencja Episkopatu Polski*, 3 października 2010, <http://episkopat.pl/homilia-umrzec-z-nadziei-modlitwa-za-uchodzcow-w-katedrze-poznanskiej/>.
- Gąsior, Michał. “Otwórzcie kościoły przed uchodźcami! Gdzie się podzieli księża moralisci”. *NaTemat.pl*, 4 września 2015, <http://natemat.pl/153665,otworzcie-kościoły-przed-uchodzcami-gdzie-sie-podzieli-ksieza-moralisci>.
- “Gdzie są źródła kryzysu migracyjnego?”. *Idziemy.pl*, 10 maja 2016, <http://idziemy.pl/spoleczenstwo/ks-cislo-gdzie-leza-przyczyny-kryzysu-imigracyjnego->.
- “Gościnności nie zapominajcie. Homilia ks. abp. Stanisława Gądeckiego wygłoszona podczas jubileuszowej XXV Pielgrzymki Rodziny Radia Maryja na Jasną Górę, 10 lipca 2016 r.”. *NaszDziennik.pl*, 10 lipca 2016, <https://naszdziennik.pl/wiara-kosciol-w-polsce/161767.goscinnosci-nie-zapominajcie.html>.
- „Inicjatywa Obywatelska WITA”. *Facebook*, 9 kwietnia 2018, <https://www.facebook.com/inicjatywawitaj/videos/1823686624599606/>.
- Jackowska, Natalia. “Pojednanie i Caritas. Kościoły w życiu społecznym zjednoczonych Niemiec oraz w dialogu z Polską”. *25 lat niemieckiego zjednoczenia. Bilans ćwierćwiecza*, edited by Joanna Ciesielska-Klikowska and Ernest Kuczyński, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2017, pp. 141-163.
- Jakubowski, Piotr. “Uchodźcy jako kozioł ofiarny ver. 2.0. Figury i schematy internetowej mowy nienawiści wokół tzw. kryzysu migracyjnego”. *Kultura - Media - Teologia*, no. 29, 2017, http://www.kmt.uksw.edu.pl/media/pdf/kmt_2017_29_jakubowski.pdf.
- . “(Nie)święta wojna”. *Więź*, no. 1, 2018, pp. 204-214.
- Jan Paweł II. “Chrześcijaństwo wobec zjawiska migracji”. *Opoka.org.pl*, 11 marca 1998, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_paweł_ii/przemowienia/kongres_migracja_09101998.html.

- . "W człowieku potrzebującym przyjmujemy Chrystusa". *Opoka.org.pl*, 6 grudnia 2000, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/przemowienia/migranci_02062000.html.
- KAI. "Globalizacja obojętności". *Wiara.pl*, 8 lipca 2013, <http://papiez.wiara.pl/doc/1623296.Globalizacja-obojetnosc>.
- . "Przewodniczący KEP o pilnej potrzebie pomocy uchodźcom". *Deon.pl*, 30 czerwca 2016, <https://www.deon.pl/religia/kosciol-i-swiat/z-zycia-kosciola/art,26641,przewodniczaczy-kep-o-pilnej-potrzeb-pomocy-uchodzcom.html>.
- . "Raport: jak Kościół w Polsce pomaga uchodźcom?" *Deon.pl*, 13 grudnia 2016, <https://www.deon.pl/religia/kosciol-i-swiat/z-zycia-kosciola/art,28535,raport-jak-kosciol-w-polsce-pomaga-uchodzcom.html>.
- Kantorski, Przemysław. "Arcybiskup Jędraszewski: Polityka multi-kulti skończyła się fiaskiem". *Wyborcza.pl, Kraków*, 28 kwietnia 2017, <http://krakow.wyborcza.pl/krakow/7,44425,21726602,arcybiskup-jedraszewski-polityka-multikulti-skonczylo-sie-fiaskiem.html>.
- Karski, Michał. "Międzynarodowa konferencja ekumeniczna o kryzysie migracyjnym". *Ekumenia.pl*, 9 grudnia 2016, <https://ekumenia.pl/aktualnosc/miedzynarodowa-konferencja-ekumeniczna-o-kryzysie-migracyjnym/>.
- Kasper, Walter. *Papież Franciszek. Rewolucja czułości i miłości*. Translated by Kamil Markiewicz, Biblioteka „WIEZI”, 2015.
- Kempa, Beata. Interview by Beata Falkowska. "Pomoc na miejscu". *NaszDziennik.pl*, 27 stycznia 2018, <https://naszdziennik.pl/polska-kraj/193939,pomoc-na-miejscu.html?d=1>.
- "Komu pomagamy". *Werbistowskie Centrum Migranta Fu Shenfu*, <http://www.migrant.pl/index.php/pl/o-nas-menu/komu-pomagamy-menu>.
- Konferencja Episkopatu Polski. "Chrześcijański kształt patriotyzmu". 24 lipca 2017, <http://episkopat.pl/chrzescijanski-ksztalt-patriotyzmu-dokument-konferencji-episkopatu-polski-przygotowany-przez-rade-ds-spoecznych/>.
- Krzyżak, Tomasz. "Pomoc dla Syrii: Rząd wystawia Kościół na próbę". *Rzeczpospolita*, 1 marca 2017, <http://www.rp.pl/Analizy/303019860-Pomoc-dla-Syrii-Rzad-wystawia-Kosciol-na-probe.html>.
- Łupak, Sebastian. "Arcybiskup Głódź na Pasterce o uchodźcach: – Niech się cieszą własnym niebem w Syrii". *www.gdansk.pl*, 26 grudnia 2017, <http://www.gdansk.pl/wiadomosci/Arcybiskup-Glodz-nie-chce-uchodzcow-Niech-ciesza-sie-wlasnym-niebem-w-Syrii,a,97322>.
- MA. "Kościół a kryzys migracyjny. Jan Pospieszalski krytycznie o postawie hierarchów". *PCh24.pl*, 23 stycznia 2018, <https://www.pch24.pl/kosciol-a-kryzys-migracyjny-jan-pospieszalski-krytycznie-o-postawie-hierarchow,57735,i.html>.
- Międlar, Jacek. "«Zabić księży!» Prymas Polski na smyczy...". *Jacek Międlar*, 19 października 2017, <https://jacekmiędlar.pl/2017/10/19/zabic-ksiezy-prymas-polski-na-smyczy/>.
- "Minister o problemie syryjskich uchodźców. Do tych krajów w szczególności jest kierowana polska pomoc", *Niezależna*, 28 marca 2018, <http://niezalezna.pl/221016-minister-o-problemie-syryjskich-uchodzcow-dotych-krajow-w-szczegolnosc-jest-kierowana-polska-pomoc>.
- "Mleko dla Aleppo", *Pomoc Kościołowi w Potrzebie*, http://pkwp.org/kampanie/mleko_dla_aleppo.
- Necel, Wojciech. "Wprowadzenie. Jesteśmy przybyszami i osadnikami". Jan Paweł II, *Orędzia na Światowy Dzień Migranta i Uchodźcy 1985–2005*, Hlondianum, 2009.
- "Nie róbmy polityki na nieszczęściu ofiar wojny". *NaszDziennik.pl*, 1 marca 2017, <https://naszdziennik.pl/polska-kraj/177335,nie-rbmy-polityki-na-nieszczesciu-ofiar-wojny.html>.
- Papieska Rada ds. Duszpasterstwa Migrantów i Podróżujących, Papieska Rada *Cor Unum*. "Przyjęcie Chrystusa w uchodźcach i przymusowo przesiedlonych. Wytyczne duszpasterskie". *Vatican*, 2013, http://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_councils/corunum/corunum_it/publicazioni/Rifugiati-2013-POL.pdf.
- Pew Research Center. "Religijność i przynależność narodowa w Europie Środkowo-Wschodniej. Przenikanie się tożsamości narodowej i religijnej w regionie dawniej zdominowanym przez ateistyczne reżimy", *Pew Research Center*, 10 maja 2017, <http://assets.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/11/2017/05/15120322/POL-Overview-FOR-WEB.pdf>.
- Pędziwiatr, Konrad. „Islamophobia in Poland: National Report 2016”. *European Islamophobia. Report 2016*, edited by Enes Bayrakli and Farid Hafez, SETA, 2017, <http://www.islamophobiaeurope.com/wp-content/uploads/2017/03/POLAND.pdf>, pp. 411-442.
- . Interview by Karol Kleczka. "Pędziwiatr: Jest wielu Jacków Międlarów w polskich seminariach". *Kontakt*, no. 219, 12 lutego 2018, <http://magazynkontakt.pl/pedziwiatr-jest-wielu-jackow-miedlarow-w-polskich-seminariach.html>.
- Piqué, Elisabetta. *Franciszek. Życie i rewolucja*. Translated by Emilia Skibicka. Wydawnictwo Znak, 2016.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, <http://biblia.deon.pl/>.
- PK. "Bp Libera: Multikulti poniosło porażkę". *Gosc.pl*, 22 września 2015, <https://www.gosc.pl/doc/2717933.Bp-Libera-Multikulti-ponioslo-porazke>.
- Polak, Wojciech, abp. Interview by Błażej Strzelczyk. "Kościół nie miesza się do polityki". *Tygodnik Powszechny*, 17 października 2017, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/kosciol-nie-miesza-sie-do-polityki-150403>.
- . "Homilia Prymasa Polski abp. Wojciecha Polaka wygłoszona podczas Mszy św. sprawowanej w uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi (Nowy Rok)". 1 stycznia 2018, <http://prymasowski.pl/homilie/uroczystosc-swietej-bozej-rodzicielki-maryi-nowy-rok-1-01-2018/>.

- “Przesłanie Kościołów w Polsce w sprawie uchodźców”. *Konferencja Episkopatu Polski*, 30 czerwca 2016, <http://episkopat.pl/przeslania-koosciolow-w-polsce-w-sprawie-uchodzcow-2/>.
- Przyczyna, Wiesław. “Nauczanie papieża Franciszka o uchodźcach podczas Światowych Dni Młodzieży w Krakowie w relacjach dziennikarzy katolickich portali internetowych”. *Polonia Sacra*, vol. 21, no. 4(49), 2017, pp. 5-16.
- Pytel, Jan K. *Gościnność w Biblii. Studium źródłowo-porównawcze*. Księgarnia Św. Wojciecha, 1990.
- “Rodzina Rodzinie. Serwis spersonalizowanej pomocy dla ofiar konfliktu syryjskiego www.rodzinarodzinie.caritas.pl. Instrukcja”. *Rodzina Rodzinie*, 2016, <http://rodzinarodzinie.caritas.pl/wp-content/uploads/2016/10/Rodzina-Rodzinie-instrukcja.pdf>.
- Skworc, Wiktor, abp. “Arcybiskup Skworc wydał zarządzenie w sprawie pomocy uchodźcom”. *Deon.pl*, 10 stycznia 2018, <https://www.deon.pl/religia/kosciol-i-swiat/z-zycia-kosciola/art,32963,arcybiskup-skworc-wydal-zarzadzenie-w-sprawie-pomocy-uchodzcom.html>.
- Strzelczyk, Błażej. “Polskie kościoły dla uchodźców”, *Tygodnik Powszechny*, 4 lipca 2016, <https://www.tygodnikpowszechny.pl/polskie-kościoły-dla-uchodzcow-34483>.
- “Uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi, Nowy Rok, 1.01.2018”, Prymas Polski, 1 stycznia 2018, <http://prymaspolski.pl/homilie/uroczystosc-swietej-bozej-rodzicielki-maryi-nowy-rok-1-01-2018/>.
- “Watykan proponuje światu działania wobec uchodźców w 20 punktach. Polską wersję dokumentu publikujemy jako pierwsi”, *Więź*, 21 grudnia 2017, <http://wiesz.com.pl/2017/12/21/watykan-proponuje-swiatu-dzialania-wobec-uchodzcow-w-20-punktach-polska-wersje-dokumentu-publikujemy-jako-pierwsi/>.
- Wilson, Erin K. and Luca Mavelli. “The Refugee Crisis and Religion. Beyond Conceptual and Physical Boundaries”. *The Refugee Crisis and Religion. Secularism, Security and Hospitality in Question*, edited by Erin K. Wilson and Luca Mavelli, Rowman & Littlefield International, 2017, pp. 1-22.
- Wolnik, Magdalena. Interview by Anita Czupryń. “Magdalena Wolnik: Nie możemy być obojętni wobec ludzi potrzebujących”, *Polska Times*, 14 kwietnia 2017, <https://plus.polskatimes.pl/opinie/a/magdalena-wolnik-nie-mozemy-byc-obojetni-wobec-ludzi-potrzebujacych,11986334>.
- Wspólnota Sant’Egidio. “Tydzień modlitwy za uchodźców «Umrzec z nadziei»”. *Konferencja Episkopatu Polski*, 22 września 2016, <http://episkopat.pl/tydzien-modlitwy-za-uchodzcow-umrzec-z-nadziei/>.
- “Wspólnota schronienia. Uchodźcy w mojej parafii – zadanie na dziś”. *Polskie Forum Migracyjne*, http://www.forummigracyjne.org/common/files_download.php?fid=630.
- Zadarko, Krzysztof, bp. “Komunikat Rady Konferencji Episkopatu Polski ds. Migracji, Turystyki i Pielgrzymek”. *Konferencja Episkopatu Polski*, 19 czerwca 2015, <http://episkopat.pl/komunikat-rady-konferencji-episkopatu-polski-ds-migracji-turystyki-i-pielgrzymek/>.
- Zięba, Maciej, o. “Haniebna rana”. *Rzeczpospolita*, 14 stycznia 2018, <http://www.rp.pl/Publicystyka/301149961-O-Maciej-Zieba-Haniebna-rana.html>.

ABSTRACT

CHRIST WITH A REFUGEE'S FACE. INSTITUTIONAL DIMENSION OF POLISH CATHOLIC CHURCH'S REACTION ON THE MIGRATION CRISIS

Rafał Cekiera

The position of most church officials, with Pope Francis at the head, explicitly indicates the need to help refugees and being open to receive them. In Christian understanding, hospitality is a condition of salvation, Christian theology, as the current Pope persistently stresses, is one of refugees. These teachings, however, do not translate into the attitude of Poles, who in majority declare being attached to the Catholic religion, to refugees. The text discusses the reaction of the Polish Catholic Church to the migration crisis on a number of levels. First is the doctrinal dimension, referred to by Church officials, the other comprises official statements of the clergy and documents of the Polish Catholic Church regarding the recent issue of migration. The paper also attempts to analyse the reception of these teachings and to identify why it has only a limited impact on public opinion. In the context of helping refugees, its practical dimension, related to the operation of Church associations and organisations, has been presented.

Key words: refugees, migrants, migration crisis, hospitality, Catholic Church, integration